

Riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd

Innehåll

Inledning	3
Mål och syfte.....	3
Avgränsning.....	3
Målgrupper.....	3
Uppföljning	3
Lagstiftning och nationell styrning	3
Uppdraget ekonomiskt bistånd	4
Hemlöshet - överenskommelse i Stockholms län	4
Pröva rätten till ekonomiskt bistånd	4
Individuell bedömning	4
Ekonomiska bistånd – försörjningsstöd och livsföring i övrigt	7
Utbetalning av ekonomiskt bistånd.....	8
Kommunala processkartor och rutiner.....	8
Felaktiga utbetalningar (FUT)	9
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens anvisningar till förvaltningen vid handläggning av ekonomiskt bistånd.....	9
Deposition och förskottshyra	9
Hyresgaranti vid beviljad förtur.....	9
Resor i lokaltrafiken.....	9
Övriga anvisningar.....	10
Förmedlingsmedel.....	10

Inledning

Mål och syfte

Riktlinjerna ska tydliggöra Huddinge kommuns anvisningar för arbetet med handläggning av ekonomiskt bistånd.

Avgränsning

Riktlinjerna utgör ett övergripande ramverk för handläggningen av ekonomiskt bistånd och nämndens anvisningar gällande verksamhetens uppdrag.

Riktlinjerna utgör ett komplement till socialtjänstlagen (SFS 2001:453 SoL) och associerade förordningstexter i den nationella styrningen samt det handläggarstöd som Socialstyrelsen i övrigt publicerar.

Målgrupper

Målgruppen för insatsen är Huddingebor i behov av ekonomiskt bistånd.

Riktlinjerna riktar sig till ansvariga chefer och medarbetare för verksamheten som handlägger ekonomiskt bistånd.

Uppföljning

Riktlinjerna ses över vid behov och i samband med förändringar i nationell styrning.

Lagstiftning och nationell styrning

Socialtjänstens arbete regleras i lagar, förordningar, föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen. Den väsentliga lagstiftningen omfattar:

- Socialtjänstlagen (SoL)
- Förvaltningslagen (FL)
- Offentlighets- och sekretesslagen (OSL)
- Allmänna råd om ekonomiskt bistånd
- Föreskrifter och allmänna råd om handläggning och dokumentation för socialtjänsten

Till stöd för handläggningen publicerar Socialstyrelsens en handbok för ekonomiskt bistånd. Handboken syftar till att skapa ett rättssäkert och likvärdigt förhållningssätt för arbetet i kommunerna. Ett kompletterande stödmaterial finns även att hämta i Socialstyrelsens handbok för socialtjänstens dokumentation.

Utöver detta finns kunskapsstöd gällande olika teman på Kunskapsguiden.se. Mer information om Kunskapsguidens teman återfinns i de inledande kapitlen i Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd.

Varje kommun kan även besluta om riktlinjer för verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd. Dessa får dock inte ges företräde i förhållande till den rättsliga reglering som finns inom området.

Uppdraget ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd är samhällets yttersta skyddsnät för människor som inte själva kan tillgodose sina behov och är avsett att vara en tillfällig lösning. Alla människor ansvarar för sitt eget liv och sin försörjning. Rätten till bistånd, i enlighet med lagstiftningen, träder in efter det att alla möjligheter som finns för att klara sin försörjning är uttömda.

Socialtjänstens huvudsakliga uppgift inom ekonomiskt bistånd är att verka för att en persons försörjningssvårigheter blir så kortvariga som möjligt. Detta med fokus på att varaktigt kunna försörja sig själv och leva ett självständigt liv. Arbete med ekonomiskt bistånd är ett tvådelat uppdrag:

- Stödja människor till självförsörjning.
- Pröva rätten till ekonomiskt bistånd under tiden.

Socialtjänstens arbete omfattas av sekretess och utredningen baseras huvudsakligen på den enskildes samtycke till att genomföra utredningen och verifiera uppgifter. Det finns dock vissa sekretessbrytande bestämmelser i exempelvis socialtjänstlagen och offentlighets- och sekretesslagen som medför att uppgifter får inhämtas utan den enskildes samtycke.

Hemlöshet - överenskommelse i Stockholms län

I 2 kap. 1§ socialtjänstlagen tydliggörs att det är den kommun som en person bor och vistas i som är ansvarig för insatser inom ramen för nämnda lagstiftning. Vid hemlöshet kan en stadigvarande bostadsort vara svår att klarlägga. I Stockholms län finns personer och familjer som saknar stadigvarande boende och flyttar mellan kommunerna i länet.

För att underlätta handläggningen har *Storsthlm* arbetat fram en överenskommelse som underlättar bedömningen av vilken kommun som bör ses som vistelsekommun. Huddinge kommun har antagit överenskommelsen¹. Överenskommelsen började gälla 1 september 2020 och gäller till dess att den sägs upp eller omförhandlas. Kommuner har en uppsägningstid på sex månader.

Pröva rätten till ekonomiskt bistånd

Rätten till ekonomiskt bistånd regleras i 4 kapitlet i socialtjänstlagen, där också förutsättningarna för att beviljas bistånd beskrivs.

Reglerna i socialtjänstlagen innebär att var och en, i första hand, är skyldig att själv försöka tillgodose sina behov. Detta innebär att använda alla de möjligheter som finns för att klara sin försörjning.

Individuell bedömning

Socialtjänstlagen förutsätter att det i varje enskilt fall görs en individuell bedömning av stödbehovet och omfattningen av det. Bedömningen ska präglas av ett helhetsperspektiv på sökande och hushållets totala situation. Utgångspunkten vid den individuella bedömningen är vad som skiljer sökande från en låginkomsttagare i samma situation med hela kommunen som jämförelseunderlag.

¹ För GAN 2020/347, beslut i GAN 15 juni 2020.

Även de krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar.

En individuell bedömning ska alltid göras med utgångspunkt i Socialstyrelsens handbok för handläggningen av ekonomiskt bistånd och verksamhetens processkartor och tillhörande rutiner.

I vissa fall saknas en tydlig vägledning i lag, Socialstyrelsens handbok för handläggning av ekonomiskt bistånd eller verksamhetens processkartor och tillhörande rutiner. I dessa fall behöver, med stöd av rättspraxis, en sammanvägd individuell bedömning göras med utgångspunkt i den enskildes behov.

Arbetslösa

Utredningen om vilka insatser som behövs för att nå självförsörjning utgår från en helhetsbild av personens resurser, försörjningshinder och stödbehov. Beslutade insatser kan till exempel vara att få stöd att komma ut i arbete eller att söka ersättning från annan myndighet. I de fall en person är arbetslös och bedöms vara arbetsför ställs krav på att denne ska stå till arbetsmarknadens förfogande. Kommunala arbetsmarknadsinsatser ges som stöd till självförsörjning i form av en heltidsplanering för deltagare. I det ingår exempelvis att delta i kompetenshöjande verksamhet, praktik och/eller studera svenska för att öka förutsättningarna att nå självförsörjning.

Sjukskrivna

En sökande som är sjuk ska styrka detta med läkarintyg. För att vara berättigad till bistånd ska sökande medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. Om personen kan ha rätt till sjukpenning ska en ansökan lämnas till Försäkringskassan. Om Försäkringskassan och sjukskrivande läkare gör olika bedömningar avseende arbetsförmåga ska Försäkringskassans bedömning gälla även för socialtjänsten. En individuell bedömning ska alltid göras. Det är arbetsförmågan som bedöms och inte sjukdomen i sig. I de fall en person har ett läkarintyg som inte godkänns av Försäkringskassans upprättas en planering tillsammans med personen i syfte att närma sig arbetsmarknaden, personen erhåller försörjningsstöd så länge hen följer planeringen.

Studerande

Vuxna studerande bör i regel ha sin försörjning genom studiestödsformerna. Det innebär att vuxna som studerar, som regel, inte står till arbetsmarknadens förfogande och därmed i första hand ska tillgodose sin försörjning genom studiemedelssystemet. Det finns vissa undantag som regleras i Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd.

Arbetsförmedlingen har utvidgat målgruppen som kan studera med aktivitetsstöd. Bedömningen i dessa fall är att studierna på lång sikt leder till ökade möjligheter till självförsörjning. I de fall Arbetsförmedlingen har fattat beslut att studier ska utgöra en relevant arbetsmarknadsåtgärd för en arbetslös person och därmed beviljar aktivitetsstöd, godkänns eventuell ansökan om kompletterande ekonomiskt bistånd. Det förutsätter att personen i övrigt uppfyller förutsättningarna för bistånd.

Gymnasiestudier

Enligt föräldrabalken är föräldrar försörjningsskyldiga för barn även om de fyllt 18 år, förutsatt att de går i grundskola, gymnasieskola eller annan jämförlig utbildning. Det gäller till dess att de fyller 21 år. Under perioden har de rätt till förlängt underhållsstöd i de fall de inte bor med vårdnadshavarna. Ansökan gör de på egen hand hos Försäkringskassan.

Om föräldern av olika skäl inte fullgör sin försörjningsplikt, kan socialtjänsten stödja den unge ekonomiskt under gymnasietiden. Det kan gälla exempelvis ensamkommande ungdomar eller barn som saknar förälder med försörjningsansvar av andra skäl.

Ungdomen utgör då ett eget hushåll och beviljas ensamstående norm.

Förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd för unga vuxna

Personer från 18 år till fyllda 21 år, som saknar vårdnadshavare med försörjningsansvar kan beviljas ekonomiskt bistånd när de studerar på gymnasienivå. Ungdomen ska söka alla bidrag som kan vara aktuella till exempel studiebidrag, eller extra tillägg till studiebidrag hos Centrala studiestödsnämnden (CSN) (extra tillägget räknas inte som inkomst vid ansökan om ekonomiskt bistånd), underhållsstöd och bostadsbidrag.

Bestämmelserna i 4 kap 1a § SoL om att skolutgångna har möjlighet att ha arbetsinkomster upp till ett prisbasbelopp utan påverkan på rätten till bistånd, är inte tillämplig eftersom bestämmelsen gäller vid prövningen av föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd. I stället gäller den särskilda beräkningsregeln i 4 kap 1b § SoL om jobbstimulans, i det fall ungdomen utför extra arbete vid sidan av studierna.

Vid studieavbrott ska ungdomen i första hand motiveras att återuppta sina studier. Om ungdomen inte återgår till studierna ska denne inte längre betraktas som gymnasiestuderande. En eventuell fortsatt handläggning gällande ekonomiskt bistånd ska då ske med stöd av det reguljära regelverket för vuxna. Det samma gäller om CSN bedömer att ungdomen inte längre har rätt till studiestöd.

När ungdomen har fyllt 21 år eller avslutat sina gymnasiestudier handläggs deras eventuella ärenden gällande ekonomiskt bistånd i likhet med det reguljära regelverket för vuxna.

Ledighet under sommaren för barn

Grundprincipen är att vuxna personer som uppbär ekonomiskt bistånd inte har rätt till semester. Rätten till semester är en förmån som regleras mellan arbetstagare och arbetsgivare. Utifrån FN:s barnkonvention artikel 31 om barns rätt till lek, vila och fritid finns ett barnperspektiv gällande barns behov av ledighet under sommaren.

Med ledning av detta kan vårdnadshavare till barn under 16 år ges möjlighet att vara ledig tillsammans med barnet under del av sommaren. I de fall det finns två vuxna personer i hushållet gäller inte ledigheten för båda vuxna samtidigt men perioden kan fördelas mellan två vuxna. Om berörd vårdnadshavare har en planering som leder till arbete inom en snar framtid går möjligheten till arbete före ledighet. I de fall berörd vårdnadshavare har planering med

Arbetsförmedlingen eller vården måste berörd vårdnadshavare undersöka möjlighet till ledighet med den aktören.

Barn över 16 år bedöms inte vara beroende av sina vårdnadshavare för att kunna vara lediga om inte särskilda skäl finns. Särskilda behov kan exempelvis utgöras av funktionsnedsättning hos barnet.

Ledighet med bibehållet ekonomiskt bistånd kan godkännas upp till fyra veckor om hushållet i övrigt uppfyller kraven för rätt till bistånd. Ledigheten kan godkännas inom de veckor som skolungdomar normalt har sommarlov. Ledigheten måste godkännas i förväg av socialsekreteraren.

Arbetet beskrivs vidare i verksamhetens rutiner och processkartor.

Ekonomiska bistånd – försörjningsstöd och livsföring i övrigt

Ekonomiskt bistånd består av försörjningsstöd² och livsföring i övrigt.

Den del av försörjningsstödet som utgör riksnormen omfattar flera budgetposter. Kostnaderna för de olika posterna bygger på Konsumentverkets beräkningar av kostnaderna som respektive post är menad att täcka. Riksnormen fastställs av regeringen varje kalenderår. Följande poster ingår i normen:

- Livsmedel
- Kläder och skor
- Lek och fritid
- Barn och ungdomsförsäkring
- Hälsa och hygien
- Förbrukningsvaror
- Dagstidning och telefon

En ansökan kan omfatta flera saker exempelvis bistånd till riksnorm, hyreskostnad, kostnader för kollektivtrafik och medicin. En helhetsbedömning av den enskildes eller hushållets totala situation ska alltid göras. Utgångspunkten för utredningen är skälig levnadsnivå. För utgifter utöver riksnormen behöver

² Regleras i 4 kap § SoL

socialtjänsten göra en individuell bedömning av vad som bedöms vara skäliga kostnader för individen. Detta kan till exempel vara flyttkostnader, fritidsaktiviteter för barn och hemutrustning.

Den ekonomiska utredningen innebär att beräkningar görs av inkomster och utgifter med stöd av inkomna handlingar. I samband med detta sker kontroller av underlagen bland annat via digitala tjänster, som exempelvis tillhandahåller uppgifter om tillgångar i hushållet, och ibland via hembesök. Vid hembesök får socialtjänsten utöver verifikation av inlämnade underlag och uppgifter ibland också kännedom om att sökanden har ett bredare stödbehov än vad som framkommit genom inlämnade underlag och vid den tidigare handläggningen.

Utbetalning av ekonomiskt bistånd

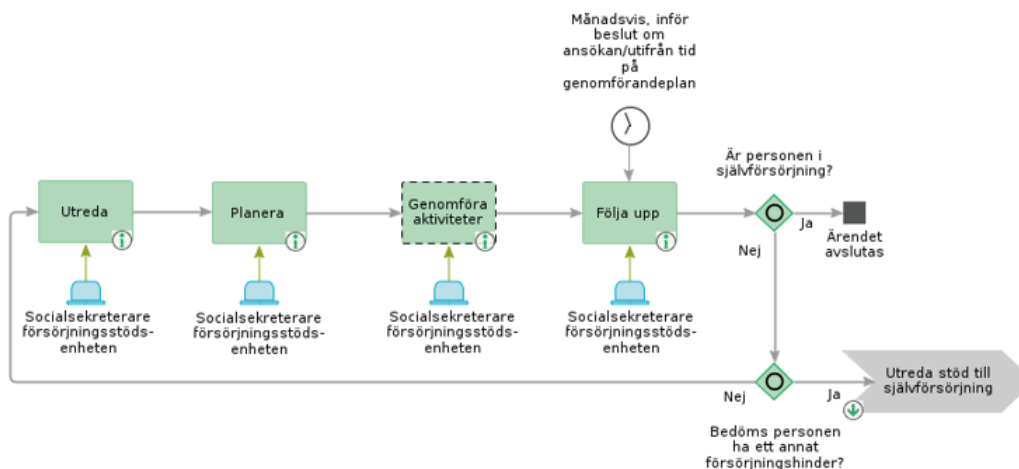
Ekonomiskt bistånd utbetalas som huvudregel till båda vuxna i ett hushåll³.

Kommunala processkartor och rutiner

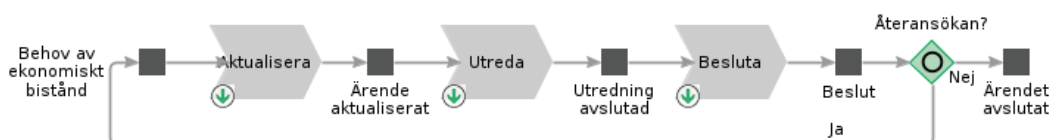
I Huddinge kommun tydliggörs uppdraget gällande handläggning av ekonomiskt bistånd i processkartor. Till processkartorna finns vid behov aktivitetsbeskrivningar och tillhörande rutindokument.

Ekonomiskt bistånds huvudprocesser

Stöd till självförsörjning

Utreda rätten till bistånd

³ GAN 2021/517, beslut i GAN 8 september 2021.

Felaktiga utbetalningar (FUT)

Utgångspunkten är att felaktiga utbetalningar i första hand ska förebyggas. Felaktiga utbetalningar kan uppstå till följd av att den sökande medvetet eller omedvetet lämnar oriktiga uppgifter eller genom misstag från socialtjänsten eller andra myndigheter.

I de fall det finns misstanke om en felaktig utbetalning görs en utredning. Om det finns grund för återkrav beslutas det med stöd av 9 kap 1 § socialtjänstlagen. Socialtjänsten har dessutom en skyldighet att göra en polisanmälan om det finns misstanke om bidragsbrott enligt bidragsbrottslagen.

När det finns misstanke om felaktiga utbetalningar hos annan myndighet har socialtjänsten en underrättelseskyldighet enligt lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Detsamma gäller för andra myndigheter som har en underrättelseskyldighet i förhållande till socialtjänsten.

Arbets sättet beskrivs utförligare i Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd.

Gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens anvisningar till förvaltningen vid handläggning av ekonomiskt bistånd

Här beskrivs de områden som inte regleras i nationell styrning och som påverkar målgruppen som är i behov av ekonomiskt bistånd.

Deposition och förskottshyra

Ekonomiskt bistånd kan efter en individuell bedömning, beviljas till deposition eller förskottshyra under förutsättning att det är den enda möjligheten för den enskilde att få tillgång till en bostad. Förskottshyra beviljas för högst två månader.

Hyresgaranti vid beviljad förtur

I Huddinge kommun finns möjlighet att ansöka om förtur till bostad i det kommunala bostadsbolaget. I de fall en person beviljas förtur men inte godkänns som hyresgäst kan bistånd beviljas till hyresgaranti enligt 4 kap 2 § socialtjänstlagen. Det gäller för de personer som inte godkänts som hyresgäst på grund av otillräckliga inkomster eller har betalningsanmärkningar. Hyresgarantin beviljas direkt till bostadsbolaget för den sökande. Beslutet ska vara tidsbegränsat och gäller under högst ett år från och med datum för kontraktsskrivande.

Resor i lokaltrafiken

Ekonomiskt bistånd till resor med lokaltrafik beviljas som grundregel med utgångspunkt i sökandes behov av resor till bland annat arbete eller för att delta i arbetsmarknadsinsatser. Grundregeln för arbetsresor är att ett månadskort beviljas. I andra fall genomförs en individuell bedömning utifrån exempelvis besök till läkare eller fysioterapeuter. Biståndet beviljas utifrån de kostnader sökande har. I det fallet behovet överstiger kostnaden för 1/3 månadskort beviljas bistånd till ett helt månadskort. I de fall sökande har färdtjänst beviljas bistånd till färdtjänstavgift istället.

Övriga anvisningar

Förmedlingsmedel

När en enskild person inte klarar att på egen hand sköta sin ekonomi trots tillräckliga inkomster kan socialtjänsten erbjuda en särskild insats, *förmedlingsmedel*. Insatsen innebär att kommunen stödjer den enskilde med den löpande handläggningen av ekonomiska transaktioner det vill säga bokför inbetalningar, betalar räkningar och portionerar ut kontanter. Insatsen är en kostnadsfri service och den vilar på ett förtroende från den enskildes sida eftersom den enskilde, genom fullmakt, överlåter att dennes inkomster betalas till kommunen.

I Huddinge kommun sker utredning och beslut om insatsen inom försörjningsstödsenheten.

Insatsen ska bara användas under en begränsad tid, vilket vanligtvis sker i avvaktan på andra lösningar så som förvaltare eller god man.